

Biblijny spacer po **Mszy Świętej** – E. Sri,

Inicjatywa Ewangelizacyjna WEJDŹMY NA SZCZYT, Częstochowa, 2022

8 – Psalm responsoryjny

Usłyszawszy słowo Boże z pierwszego czytania, nie odpowiadamy swoimi powszednimi, ludzkimi słowami, ale słowami uwielbienia i dziękczynienia natchnionymi przez Boga a zawartymi w Księdze Psalmów.

Istotą psalmu responsoryjnego jest bowiem pełna miłości rozmowa z Panem z wykorzystaniem słów „podyktowanych” autorom natchnionym przez Niego samego, głoszących Bożą chwałę i pełnych wdzięczności.

- Czy istnieje doskonalszy sposób mówienia do Boga i odpowiadania na Jego słowo podczas świętej liturgii?

Recytacja albo – tym lepiej – śpiew psalmu pomaga zbudować atmosferę modlitwy sprzyjającą skupieniu i medytacji nad słowem.

Wychwalanie Boga za pomocą psalmów jest czymś naturalnym.

Święty Paweł zachęcał swoich uczniów, by śpiewali psalmy (por. **Kol 3,16: Słowo Chrystusa niech w was przebywa z /całym swym/ bogactwem: z wszelką mądrością nauczajcie i napominajcie samych siebie przez psalmy, hymny, pieśni pełne ducha, pod wpływem łaski śpiewając Bogu w waszych sercach.**).

Modlitwa psalmami podczas liturgii ma swoją (przedchrześcijańską) tradycję.

Księga Psalmów jest zbiorem 150 świętych hymnów, które były przeznaczone zarówno do osobistej modlitwy, jak i do odczytywania podczas nabożeństw w świątyni.

W świątyni wersety psalmów były odśpiewane naprzemiennie przez dwa chóry. Refren (antyfona) był wykonywany wspólnie przed i po odśpiewaniu psalmu.

Sama Księga Psalmów zawiera pewne nawiązania do tej tradycji. Znajdujemy tam zwroty typu „**Niech powie Izrael**” (Ps 124,1; 129,1), które zdają się zachęcać zgromadzonych do udzielenia odpowiedzi.

Widzimy to także na przykładzie Psalmu 36, który zaczyna się od słów „**Chwalcie Pana, bo dobry**”. W kolejnych wersetach odnajdujemy rozmaite powody do wdzięczności wobec Boga.

Każdy z nich zaczyna się od sformułowania typu: „**On sam cudów wielkich dokonał**” lub „**On prowadził swój lud przez pustynię**”.

Każde zawołanie kończy się tą samą frazą: „**bo Jego łaska na wieki**”.

Owa dynamika psalmów obejmująca zawołania i stale powtarzające się odpowiedzi stanowi swego rodzaju dialog liturgiczny, który inicjuje kantor, a cały lud powtarza refren.

Dynamika dialogu opartego na antyfonach jest obecna nie tylko w psalmach, ale pojawia się na przestrzeni całej Mszy Świętej.

- ❖ „Pan z wami” – „I z duchem twoim”
- ❖ „Oto Słowo Boże” – „Bogu niech będą dzięki”
- ❖ „W górę serca” – „Wznosimy je do Pana”.

Wspomniane tutaj słowa są głęboko zakorzenione w Piśmie Świętym, jak choćby w opisie uroczystego zawarcia Przymierza na górze Synaj.

- ❖ Mojżesz przekazywał Izraelitom słowa pochodzące od Boga, a lud odpowiadał w sposób liturgiczny – jednym głosem wołając: „**Uczynimy wszystko, co Pan nakazał**” (Wj 19,8).
- ❖ Czytając wobec ludu księgę Prawa – błogosławił Pana, a zgromadzeni odpowiadali „**Amen, Amen**” (Ne 8,6).

W swojej wizji niebiańskiej liturgii, którą św. Jan opisuje na kartach Apokalipsy, widzi on tysiące aniołów wielbiących Boga słowami: „**Baranek zabity jest godzien wziąć potęgą i bogactwo, i mądrość, i moc, i cześć, i chwałę, i błogosławieństwo**”, wszelkie stworzenie, które odpowiada „**Zasiadającemu na tronie i Barankowi błogosławieństwo i cześć, i chwała, i moc na wieki wieków**” i cztery anielskie istoty odpowiadające „**Amen**” (Ap 5,11-14).

Owe niebiańskie okrzyki uwielbienia i odpowiedzi wychwalające Boga wyrażają pełną podziwu radość aniołów i świętych z obecności Boga.

Thomas Howard zwraca uwagę, że ów święty dialog ma w sobie coś z poruszenia, którego doświadczamy, kiedy spotykamy kogoś, kto dzieli nasze najgłębsze przekonania.

Kiedy słyszymy, jak druga osoba wypowiada słowa, z którymi z całym sercem się zgadzamy, albo porusza temat, który żywo nas fascynuje, budzi jakieś wspomnienie, przekonanie albo porusza pewną strunę głęboko w nas – kiedy uświadamiamy sobie, że sami tak trafnie nie bylibyśmy w stanie sformułować tej myśli – wówczas czujemy, że musimy z entuzjazmem wyrazić nasze „tak”. Czujemy, że musimy włączyć się do rozmowy i wykrzyknąć: „Jest dokładnie tak, jak mówisz”.

Przebywanie wśród ludzi, którzy podzielają nasze poglądy w najważniejszych sprawach, może być źródłem wielkiej radości.

Aniołów i świętych w niebie w jeszcze większym stopniu łączy owa radosna jednomysłność. Trwając w obecności Boga pełnego dobroci i miłości, naturalnie – z serca – uwielbiają Go i składają Mu dziękczynienie.

Zdają się oni przy tym ochoczo potwierdzać i powtarzać słowa uwielbienia i dziękczynienia, które wypowiadają inni.

Niektórzy z nich wychwalają Boga słowami „**Baranek jest godzien wziąć (...) cześć i chwałę i błogosławieństwo**”.

Inni z całego serca potwierdzają to wołanie, wznosząc doniosłą pieśń uwielbienia: „**Błogosławieństwo, cześć i chwała Barankowi**”.

Jeszcze inni nie chcą zostać w tyle i także potwierdzają, że myślą i czują w ten sam sposób, wołając: „**Amen**”.

Howard porównuje ten pełen uwielbienia dialog, który aniołowie, święci i inne stworzenia wspomniane w Apokalipsie prowadzą wobec Boga, do tańca, do którego i my jesteśmy zaproszeni podczas Mszy Świętej:

Wszechświat, stworzenia i rzeczy, aniołowie i święci zapraszają: „Chodźcie, dołączcie do tańca”. Antyfony mszalne to pierwsze ćwiczenia w wielkiej choreografii, w wielkim dzwonieniu antyfony przed wieczornym **perichoresis**, „tańcem” Osób Trójcy Przenajświętszej. Serafini to znają, a w liturgii my wprowadzeni zostajemy w ową błogą antyfoniczność. Odpowiadając przy psalmie, stawiamy pierwsze kroki w owym tańcu.

Widzimy więc wyraźnie, że liturgiczny dialog podczas Eucharystii odzwierciedla sposób uwielbienia, który odkrywamy w Piśmie Świętym, a nawet uwielbienie, które rozbrzmiewa w niebie.

Nic więc dziwnego, że pierwsi chrześcijanie chętnie inspirowali się tym przykładem i wykorzystywali go w swojej modlitwie.

Już w III wieku psalmy na stałe weszły do liturgii Mszy Świętej. Kantor śpiewał psalm, a lud odpowiadał, często powtarzając pierwszy werset.

Taka praktyka modlitwy psalmami wywodzi się prawdopodobnie ze starożytnego Izraela, a we współczesnej liturgii stanowi podstawę modlitwy zwanej psalmem responsoryjny.